

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کل کشور

۷. مگای اجالی به فناوری اطلاعات و ارتباطات

اهداف کلان حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات در اسناد و قوانین مرتبط

مشخصات لایحه

دوره دهم - سال دوم

شماره ثبت:

۳۴۸

شماره چاپ:

۷۶۰

تاریخ چاپ:

۱۳۹۶/۹/۲۱

معاونت پژوهش‌های

زیربنایی و امور

تولیدی

دفتر: مطالعات

ارتباطات و

فناوری‌های نوین

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۸۰۱۵۶۳۶

تاریخ انتشار:

۱۳۹۶/۱۰/۴

۱. قانون برنامه ششم توسعه در سال ۱۳۹۵ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و اجرای آن از ابتدای سال ۱۳۹۶ آغاز شده است. این برنامه مواد متعددی در خصوص توسعه و به‌کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در کشور دارد که مهمترین آنها مواد (۶۷) و (۶۸) است. توسعه دولت الکترونیک در بستر شبکه ملی اطلاعات از مهمترین احکام آن است.

۲. قانون اجازه تعیین و وصول حق امتیاز فعالیت بخش غیردولتی در زمینه پست و مخابرات، مصوب مورخ ۱۳۹۲/۸/۱۹ مجلس شورای اسلامی بیان می‌دارد: تخصیص ۱۰۰ درصد مبالغ حق‌الامتیاز و حق‌السهم دولت و جریمه قانونی جبران عدم انجام تعهدات فعالیت‌های ارائه خدمات پستی، مخابراتی، فناوری اطلاعات و صدور مجوز ایجاد شبکه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات به‌منظور صرف در هزینه‌های ردیف‌های مصوب در بودجه‌های سالیانه در امور خدمات زیربنایی ارتباطات و فناوری اطلاعات در مناطق محروم و روستایی و ارائه‌کنندگان خدمات پستی، مخابراتی و فناوری اطلاعات و تأمین هزینه‌های آزادسازی و خصوصی‌سازی و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات.

۳. قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه کشور ۱۳۹۵/۱۱/۱۰ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و احکام متعددی در زمینه فناوری اطلاعات و ارتباطات دارد. ماده (۱۱) آن به موضوع کاداستر، ماده (۳۸) آن به موضوع نظام جامع دادرسی الکترونیک و موضوع الکترونیکی کردن اطلاعات، ماده (۴۶) آن به موضوع سامانه‌های رهگیر هوشمند و ماده (۵۰) آن به موضوع سامانه تدارکات الکترونیکی اشاره دارد.

نمای کلی اعتبارات بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات

فناوری اطلاعات و ارتباطات شرایط و ظرفیت‌های پرشماری را برای توسعه اقتصادی و اجتماعی فراهم می‌کند. تکالیف سند چشم‌انداز، برنامه ششم توسعه و سیاست‌های کلی برنامه ششم توسعه از دلایل ضرورت سرمایه‌گذاری در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات است. تصویب قانون اجازه تعیین و وصول حق امتیاز فعالیت بخش غیردولتی در زمینه پست و مخابرات از سوی مجلس شورای اسلامی اقدام حمایتی مجلس از وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات است. جدول ۱ وضعیت اعتبارات حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات را در سال‌های اخیر نشان می‌دهد.

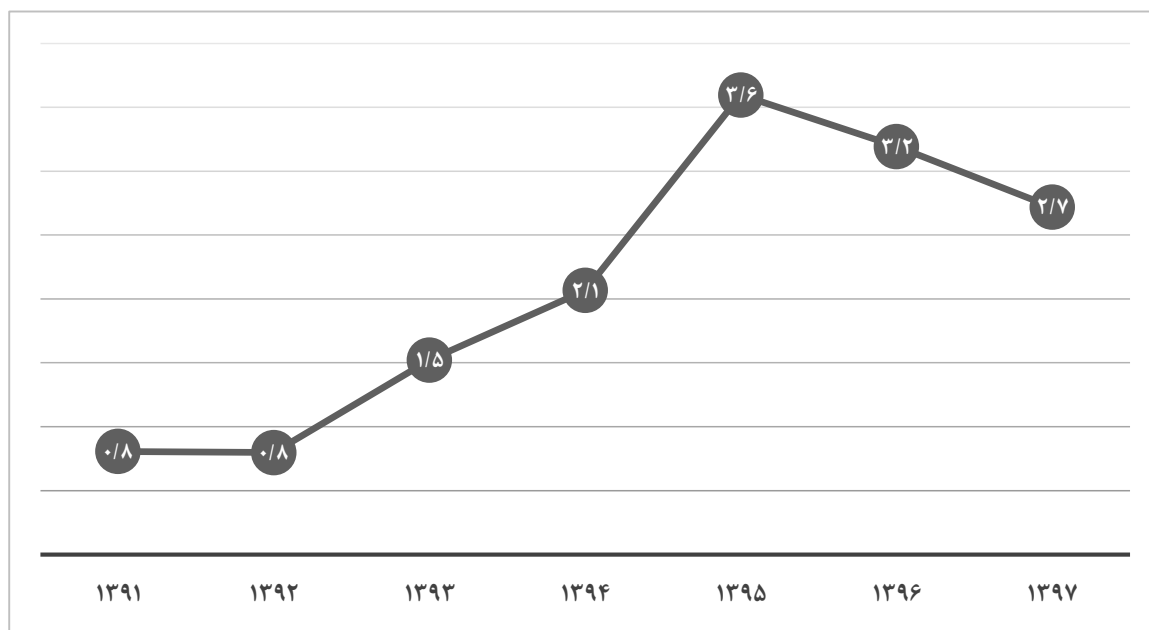
جدول ۱. نمای کلی اعتبارات بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات از سال ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۷ (میلیارد ریال)

سال	اعتبارات متمرکز (متفرقه) فناوری اطلاعات و ارتباطات	اعتبارات برنامه‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات	جمع اعتبارات فناوری اطلاعات و ارتباطات	اعتبارات بودجه عمومی کل کشور	سهم فناوری اطلاعات و ارتباطات از اعتبارات عمومی (درصد)	رشد اعتبارات فناوری اطلاعات و ارتباطات نسبت به سال پیش (درصد)
۱۳۹۷	۶۷.۲۳۸	۳۲.۷۸۵	۱۰۰.۰۲۳	۳.۶۸۰.۴۹۰	۲/۷	- ۱۶
۱۳۹۶	۸۰.۰۷۴	۳۷.۶۷۸	۱۱۸.۴۸۵	۳.۷۱۱.۲۳۷	۳/۲	- ۲
۱۳۹۵	۸۹.۶۴۰	۳۱.۰۱۹	۱۲۰.۶۵۹	۳.۳۵۴.۸۹۵	۳/۶	۱۱۳
۱۳۹۴	۴۴.۳۴۶	۱۲.۳۶۰	۵۶.۷۰۶	۲.۷۴۴.۱۰۲	۲/۱	۵۸
۱۳۹۳	۲۸.۴۶۷	۷.۳۱۲	۳۵.۷۷۹	۲.۳۵۰.۰۸۵	۱/۵	۱۳۳
۱۳۹۲	۶.۲۹۳	۹۰.۴۲	۱۵.۳۳۵	۱.۹۲۰.۶۹۰	۰/۸	۱۶
۱۳۹۱	۴.۹۹۵	۸.۲۳۵	۱۳.۲۳۰	۱.۶۴۱.۱۴۶	۰/۸	-

مأخذ: ماده واحد و پیوست‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ و قانون بودجه سال ۱۳۹۶ و گزارش‌های مربوط به لایحه بودجه بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات مرکز پژوهش‌ها از سال ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۶.

جمع اعتبارات فناوری اطلاعات و ارتباطات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ بیش از ۱۸ هزار میلیارد ریال کاهش داشته است. این کاهش در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ نیز وجود داشت، اما میزان کاهش در سال ۱۳۹۷ بسیار مضاعف است (جدول ۱). سهم اعتبارات فناوری اطلاعات از کل بودجه عمومی نشانگر میزان توجه به این حوزه نسبت به دیگر حوزه‌های کشور است (نمودار ۱). سهم فناوری اطلاعات و ارتباطات از بودجه عمومی را در ۷ سال اخیر نشان می‌دهد.

نمودار ۱. سهم اعتبارات بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات از اعتبارات عمومی کشور در سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۷

مأخذ: ماده واحد و پیوست‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ و قوانین بودجه سال‌های قبل.

سهم جمع اعتبارات متمرکز و برنامه‌ای این بخش، از کل بودجه عمومی کشور در سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۵ همواره افزایش یافته و از رقم ۰/۸ به حدود ۳/۶ درصد رسید. اما این رقم از سال ۱۳۹۶ شروع به کاهش نمود و در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ به رقم ۲/۷ رسیده است (نمودار ۱). به‌رغم گسترش روزافزون فناوری اطلاعات و ارتباطات و توجه ویژه این بخش در قانون برنامه ششم کشور، در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ به بخش فاوا کمتر توجه شده است.

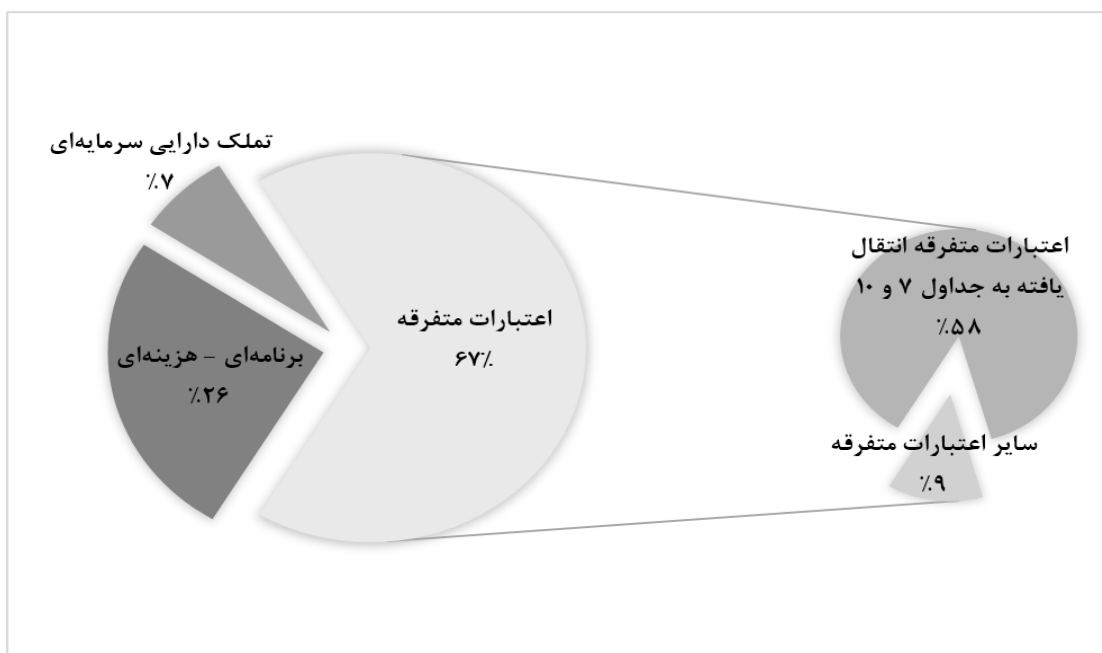
اعتبارات حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات

اعتبارات برنامه‌ای مرتبط با بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات از پیوست ۴ لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ و قانون بودجه سال ۱۳۹۶ استخراج شده است. پیوست ۴ در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ نسبت به قانون سال ۱۳۹۶ یک تغییر عمده دارد و آن اینست که یک ردیف با عنوان ردیف‌های متفرقه کنار ارقام اعتبارات برنامه‌ها ذکر شده است. به‌دلیل رویکرد مبهم سازمان برنامه و بودجه اعتبارات متفرقه مندرج در ردیف‌های برنامه‌ای پیوست ۴ ارتباطی با ارقام ردیف‌های متناظر خود در جداول کلان ندارند. از طرف دیگر ترکیب اعتبارات متفرقه و برنامه‌ای حتی اگر اعتبارات متفرقه مرتبط با هر ردیف برنامه‌ای به درستی ذکر شده باشند موجب می‌شود که نتوان تصویر درستی از مجموع اعتبارات برنامه‌ای ترسیم کرد. در نتیجه ارتباط اعتبارات برنامه‌ای دستگاه‌های اجرایی با برنامه‌های کلان کشور مصوب در قوانین توسعه‌ای دائمی و قانون برنامه توسعه ششم در پرده‌ای از ابهام قرار می‌گیرد.

نمودار ۲ نمایی از اعتبارات مرتبط با فناوری اطلاعات و ارتباطات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ را نشان می‌دهد. مجموع اعتبارات مرتبط با فاوا بیش از ۱۰۰ هزار میلیارد ریال است که تنها ۷ درصد آن تملک دارایی سرمایه‌ای است.

نمودار ۲. اعتبارات مرتبط با فناوری اطلاعات و ارتباطات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷

(میلیارد ریال)

مأخذ: لایحه بودجه سال ۱۳۹۷.

الف) اعتبارات برنامه ای - هزینه‌ای

اعتبارات برنامه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۵ کاهش ۹ درصدی داشته و از رقم ۲۸,۴۰۰ میلیارد ریال به رقم ۲۵,۷۴۰ میلیارد ریال رسیده است. برنامه توسعه دولت الکترونیک، برنامه توسعه فناوری اطلاعات و برنامه تأمین پهنای باند اینترنت از مهمترین برنامه‌های لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ است.

ب) اعتبارات تملک دارایی

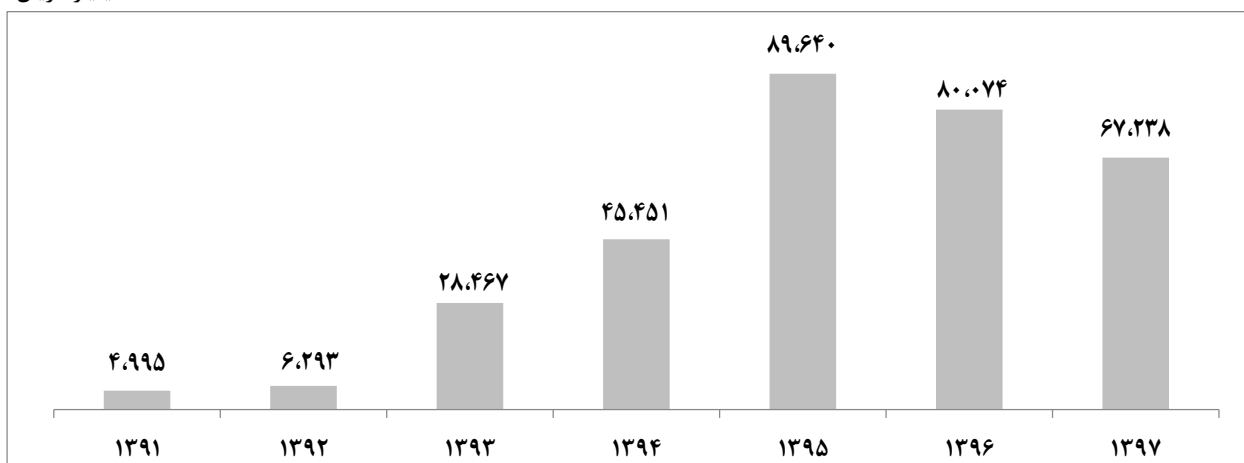
اعتبارات تملک دارایی مرتبط با فناوری اطلاعات و ارتباطات در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ بیش از ۹,۲۷۷ میلیارد ریال بود که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ با کاهش شدید ۲۴ درصدی مواجه و به رقم ۷,۰۴۴ رسیده است. این روند می‌تواند منجر به طولانی‌تر شدن اجرای پروژه‌های مهم حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات شود و به دنبال آن ممکن است بهره‌مندی از مزایای پروژه‌های کاربردی حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات را به تأخیر مواجه کند.

ج) اعتبارات ردیف‌های متفرقه

اعتبار ردیف‌های متفرقه (اعم از انتقال یافته به جدول ۷ و ۱۰ و متفرقه عادی) در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کاهش ۱۶ درصدی داشته و از رقم ۸۰,۰۷۴ میلیارد ریال به رقم ۶۷,۲۳۸ میلیارد ریال رسیده است. نمودار ۳ میزان اعتبارات مرتبط با فناوری اطلاعات و ارتباطات در ردیف‌های متفرقه بودجه از سال ۱۳۹۱ تا سال ۱۳۹۷ را به نمایش می‌گذارد. کاهش اعتبارات متفرقه در کنار کاهش اعتبارات برنامه‌ای حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات، توسعه این بخش را با چالش کاهش منابع روبرو خواهد کرد و اجرای پروژه‌های فناوری اطلاعات را در بسیاری از دستگاه‌ها با اختلال همراه خواهد کرد.

نمودار ۳. اعتبارات مرتبط با فناوری اطلاعات و ارتباطات در ردیف‌های متفرقه از قانون بودجه سال ۱۳۹۱ تا لایحه بودجه سال ۱۳۹۷

(میلیارد ریال)

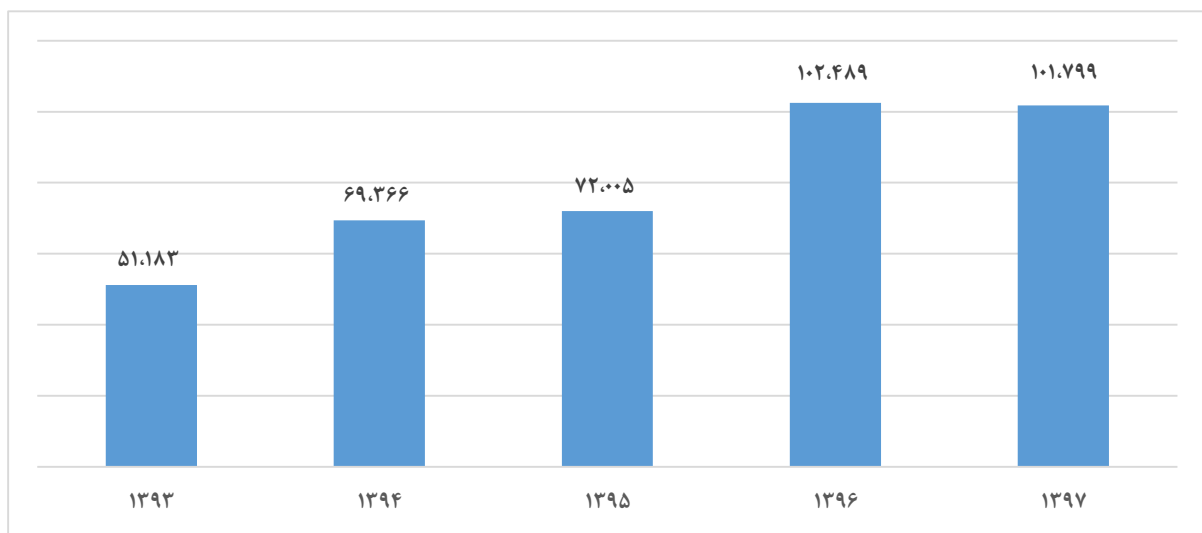
مأخذ: جدول ۹ و ۲-۷ ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ و گزارش‌های بررسی لایحه بودجه کشور در بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات، مرکز پژوهش‌های مجلس از سال ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۶.

درآمدهای بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷، درآمد حاصل از فعالیتهای مرتبط با فناوری اطلاعات و ارتباطات، حدود ۱۰۱،۷۹۹ میلیارد ریال پیشبینی شده است. این رقم نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کاهش ۰/۷ درصدی را نشان می‌دهد. همان‌طور که نمودار ۴ نشان می‌دهد درآمد دولت از فعالیتهای فناوری اطلاعات و ارتباطات در قانون بودجه سال ۱۳۹۳ بالغ بر ۵۱ هزار میلیارد ریال بود و در قانون بودجه سال ۱۳۹۴ با ۳۶ درصد افزایش به رقم ۶۹ هزار میلیارد ریال رسید، در قانون بودجه سال ۱۳۹۵ با ۴ درصد افزایش به ۷۲ هزار میلیارد ریال رسید، در قانون بودجه سال ۱۳۹۶ با ۴۲ درصد افزایش به ۱۰۲ هزار میلیارد ریال رسید، اما در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ کاهش ۰/۷ درصدی دارد.

نمودار ۴. نمای کلی درآمدهای حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات از سال ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۷

(میلیارد ریال)

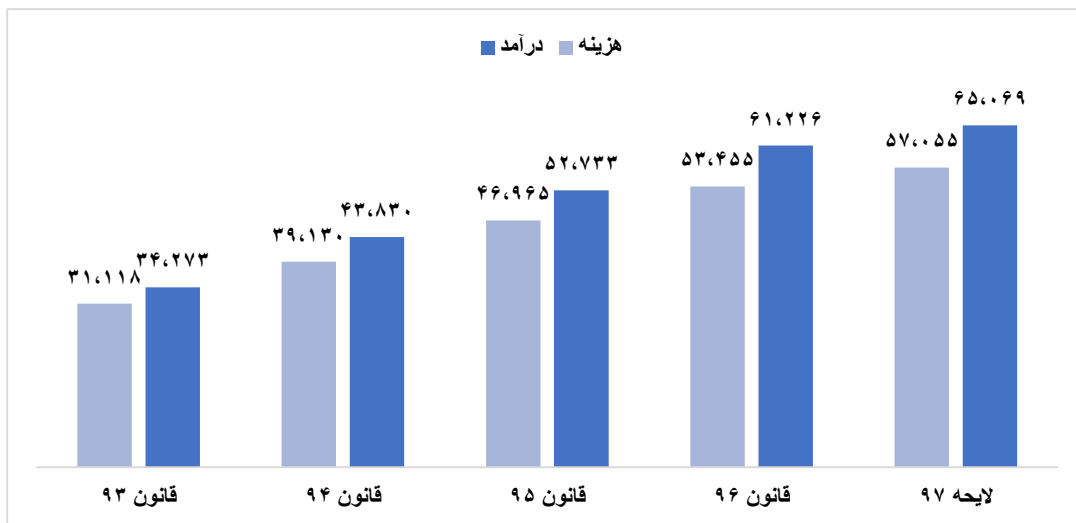

بودجه شرکت‌ها (بنگاه‌های) دولتی حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات

چهارده (۱۴) شرکت فعال در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ وجود دارد که از بین این شرکت‌ها صندوق حمایت از تحقیقات و توسعه صنایع الکترونیک شرکت مادر تخصصی در لیست واگذاری قرار دارند. نمودار ۵ نمایش داده شده، بودجه شرکت‌های دولتی فعال در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات در طول سال‌های اخیر افزایش یافته و سهم قابل توجهی از مجموع بودجه بخش فناوری اطلاعات و ارتباطات را به خود اختصاص داده است.

نمودار ۵. مقایسه جمع درآمد و هزینه‌های شرکت‌های دولتی فناوری اطلاعات و ارتباطات
در قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۳، ۱۳۹۴، ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷

(میلیارد ریال)

مأخذ: پیوست ۳ قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۳۹۷.

درآمد شرکت‌های مذکور در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ مبلغ ۶۵,۰۶۹ میلیارد ریال پیش‌بینی شده که نسبت به سال گذشته ۳,۸۴۳ میلیارد ریال افزایش داشته است، این افزایش درآمد بیشتر مرتبط با شرکت‌های مرکز گسترش فناوری اطلاعات، شرکت سهامی صنایع الکترونیک شیراز و شرکت سهامی ارتباطات زیرساخت است. البته نباید این نکته را از نظر دور داشت که در کنار افزایش درآمدها، هزینه‌ها نیز تا حدودی به همان نسبت افزایش یافته است. بررسی رشد هزینه‌ها و درآمدهای شرکت‌های فعال در عرصه فناوری اطلاعات و ارتباطات حاکی از آن است که میانگین رشد سالیانه هزینه‌های این شرکت‌ها در طول سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۷ از رشد ۱۶ درصدی برخوردار بوده و درآمدها نیز ۱۷ درصد رشد داشته است.

نتیجه‌گیری

جمع اعتبارات فناوری اطلاعات و ارتباطات در لایحه بودجه سال ۱۳۹۷ نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۶ حدود ۱۶ درصد کاهش داشته و به رقم ۱۰۰ هزار میلیارد ریال رسیده است. این رقم ۲/۷ درصد از جمع کل اعتبارات عمومی کشور در سال ۱۳۹۷ است. کاهش اعتبارات فناوری اطلاعات و ارتباطات در سال ۱۳۹۷ می‌تواند به طولانی‌تر شدن اجرای پروژه‌های مهم حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات منجر شود و به دنبال آن ممکن است بهره‌مندی از مزایای پروژه‌های کاربردی حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات را به تأخیر مواجه کند. اجرای احکام مرتبط با فناوری اطلاعات و ارتباطات (فاوا) در برنامه ششم توسعه نیازمند تصویب بودجه لازم در لایحه بودجه سنواتی است. تصویب بودجه لازم برای توسعه بخش فاوا به‌طور مستقیم در افزایش درآمد دولت در این بخش و کاهش هزینه در بخش‌های دیگر کمک شایانی خواهد کرد.

